

8. februar: Den hellige Josefina Bakhita

I dag snakkes det mye om menneskehandel; vi har fått øynene opp for at slaveri fortsatt er utbredt i de aller fleste deler av verden. Barn og ungdom kidnappes og tvinges til arbeid eller utnyttes seksuelt. Den hellige Josefina Bakhita er en helgen som mer enn noen kan fortelle oss hvilke lidelser denne typen frihetsberøvelse innebærer, og hvordan Gud på underfullt vis kan reise et menneske opp igjen til sin fulle verdighet som Guds barn.

Den hellige Bakhita ble født i 1869 i Sudan, i Darfur-provinsen, i en landsby kalt Olgossa. Hun vokste opp i

en lykkelig familie: Mor og far, tre brødre og tre søstre, den ene av dem hennes tvilling. Hennes far var bror av høvdingen, og foreldrene drev med jordbruk og fedrift i et omfang som ga arbeid til mange i landsbyen. Daju-folket, som de tilhørte, var ikke kristne, men utøvde det vi kaller animisme – de mente at alt i naturen har en sjel. Som barn undret Bakhita seg ofte over naturens underverker: «Hvem er Herren over alle disse vakre tingene?» Og hun følte et sterkt ønske om å se ham, kjenne ham og ære ham.

Familien bodde slik skikken var hos Daju-folket: I runde hytter reist på stokker med et omhyggelig vevet stråtak og en døråpning så smal at man måtte gå sidelengs inn. Om natten ble åpningen sperret med tornegrener. I tillegg til å beskytte mot rovdyr, var det en spesiell grunn til at det var slik. På den tiden herjet nemlig arabiske menneskehandlere i Darfur-provinsen, og de kidnappet barn, unge og voksne og solgte dem som slaver. Det fikk Bakhitas familie bittært erfare. En dag foreldrene og de yngre barna var ute og så til at arbeidet på markene ble gjort som det skulle, ble storesøsteren bortført av slavehandlere. Familien fikk aldri vite hvor det ble av henne. De gråt mye i tiden etterpå, forteller Bakhita selv i beretningen om sitt liv.

To år senere, da Bakhita var ni år, var hun ute på markene sammen med en venninne. Plutselig dukket to fremmede menn frem fra et kratt. De ba venninnen, som var tolv-tretten år gammel, om å gå videre og la veslejenta bli med dem inn i skogen for å plukke bær til dem. Jentene gjorde som de ble bedt om. Alene i skogen fant ikke Bakhita noen bær, men da grep mennene henne bakfra, trakk frem en kniv, og sa: «Hvis du skriker, dreper vi deg!» Forstenet av skrekk glemte hun navnet sitt for alltid. Kidnapperne ga henne navnet Bakhita, som betyr 'den heldige'.

Hele dagen og natten ble lille Bakhita tvunget til å gå gjennom tornete kratt og over skarpe steiner, til bena verker og føttene blør. Ved morgengry krysset de grensen til landet kidnapperne kom fra. Bakhita ble tatt med hjem til den ene og låst inne i et trangt kott fylt med verktøy og skrap. Bare en liten luke i taket slapp inn litt lys og luft. Vettskremt, og i den ytterste fortvilelse, ropte og ropte den lille jenta på foreldrene og søsknene, til hun falt om på jordgulvet og sovnet av utmattelse. I drømmene så hun den kjære familien sin for seg.

I over en måned var Bakhita innesperret i kottet, inntil døren en dag ble åpnet og hun ble overlatt til en slavehandler sammen med seks andre fanger. Så var det åtte dagsmarsjer gjennom skog og kratt, over fjell og daler. De voksne fangene ble påsatt jernkrager og lenket sammen. Bakhita fortalte siden hvordan kragene skar dype sår inn i halsen på fangene, og hvor synd hun syntes på dem. Barna fikk føttene lenket om natten.

Bakhita og en jente på omtrent samme alder gikk sammen. De delte savnet de følte etter familiene sine, og forsøkte å finne en mulighet til å rømme. En morgen ble de løst fra lenkene med beskjed om å mate slavehandlerens muldyr mens han gikk ut et ærend. Småjentene grep sjansen. Så fort bena kunne bære dem løp de vekk fra slavehandlerens hus. Uten retning løp de i over ett døgn, inn i jungelen, hvor villdyr forfulgte dem om natten, til de var fullstendig utmattet. De ble oppdaget av en mann som lovte å ta dem med tilbake til foreldrene, men etter å ha gitt dem mat, la også han dem i lenker i et sauefjøs.

Dagen etter ble de solgt til en ny slavehandler og sendt av sted med en karavane. Der traff de på noen av fangene som hadde vært i følget til den første slavehandleren. Han var blitt rasende over at Bakhita og venninnen hadde rømt, og hadde svoret å rive dem i fillebiter om han hadde funnet dem. Bakhita forstod siden hvordan Gud i sin godhet hadde spart hennes liv.

Bakhita ble solgt videre et par ganger til i løpet av de neste månedene, og endte opp hos en rik, tyrkisk familie, som aldri lot slaverne hvile, skjente ustanselig, slo dem brutalt og pisket dem til blods. Den gangen ble slaver tatoveret med eiernes merker, og en dag fikk noen i huset det for seg at Bakhita og to jenter til skulle tatoveres. Det var tortur av verste sort. Jentene ble lagt i gulvet og holdt fast, og tegningene risset opp med mel. Deretter ble mønsteret skåret inn i huden. Bakhita ble påført 114 kutt på brystet og høyre arm. Som om ikke dette var nok, ble sårene gnidd inn med salt for å holde seg åpne. Bakhita mistet bevisstheten. Hun ble sengeliggende uten noe stell i en måned, og beskriver det som et under at hun overlevde. Mange slaver som gjennomgikk det samme, døde.

Femte og siste gang Bakhita ble solgt, var til den italienske konsulen i Khartoum. Han kjøpte jevnlig slaver for å gi dem et liv i frihet. Etter nesten ti år hos herrer som hadde sparket, slått og pisket

henne, kom Bakhita endelig til mennesker som behandlet henne godt. Hun kunne nesten ikke tro at det var sant! I to år bodde hun hos konsulen, der hun hjalp til i huset, inntil han en dag ble kalt tilbake til Italia. Da Bakhita fikk høre ordet «Italia», kjente hun et brennende ønske om å bli med dit. Fordi konsulen hadde behandlet henne ordentlig, våget hun å spørre om han ville ta henne med. Konsulen forklarte at det ikke var så enkelt, men Bakhita ba så innstendig at han til slutt ga etter. Senere forstod Bakhita at det var Gud, som hun den gangen ennå ikke kjente, som hadde villet det slik.

De dro av sted – konsulen, en venn av ham som het Michieli, en ung mannlig slave konsulen nettopp hadde kjøpt fri, og Bakhita. Reisen tok flere måneder. Underveis fikk konsulen en dag beskjed om at Khartoum var blitt overtatt av Mahdi-krigere, som hadde ødelagt alt og tatt alle slaver de kom over. Konsulen og hans venn hadde mistet alt de eide. Hadde Bakhita blitt igjen der, ville hun ha lidd en grufull skjebne. Gud hadde reddet henne enda en gang, for han hadde noe bedre i vente for henne.

I Genova tok konsulen inn på hotellet til herr Michieli. Michieli hadde lenge ønsket seg en afrikansk tjener, og nå fikk også konen hans lyst på en afrikansk tjenestepike til å ta seg av datteren de nettopp hadde fått. Konsulen gikk med på å gi dem Bakhita og slavegutten. Bakhita så aldri den gode konsulen som hadde befridd henne fra slaveriet igjen. Familien Michieli bosatte seg i Venezia og der tilbragte Bakhita tre år som barnepike for datteren deres, Mimmina.

En eneste gang fikk Bakhita se igjen sitt kjære Afrika. Herr Michieli skulle starte opp et stort hotell i Suakin ved Rødehavskysten, og ba fru Michieli komme nedover og hjelpe til. I løpet av de ni månedene de var der fikk Bakhita likevel aldri sporet opp familien sin. Fru Michieli tok Bakhita og datteren tilbake til Italia, og Bakhita kjente en stemme inne i seg som sa til henne at hun aldri kom til å se Afrika igjen. Nok en gang måtte fru Michieli til Rødehavskysten, og da ble Bakhita og Mimmina innlosjert hos Canossa-søstrene. Lite visste fru Michieli at avskjedsordene hennes til Bakhita skulle gå i oppfyllelse: «Bakhita, dette er ditt hus.»

Familien Michielis advokat, en dypt troende mann som ivret etter å få Bakhita opplært i kristen tro, sa seg villig til å betale kost og losji for henne hos Canossa-søstrene. Han ga Bakhita et sølvkrusifiks i gave, og forklarte at det var Jesus Kristus, Guds Sønn, som var død for menneskene. Selv om Bakhita ikke visste noe om Jesus ennå, fylte krusifikset henne med en mystisk kraft som fikk henne til å gjemme det unna, hun som aldri hadde eid noe eller ønsket å eie noe.

Canossa-søstrene spurte Bakhita om hun ønsket å bli lært opp i den kristne troen og motta dåpen, og Bakhita kjente en dyp lengsel i seg etter dette. I månedene som fulgte ble hun undervist i hvem Gud var og forberedt på å motta dåpens sakrament. Endelig fikk Bakhita lære å kjenne den Gud hun

hadde erfart inni seg helt fra barndommen av, som hadde vært den ukjente kraften som holdt henne oppe i livets verste stunder.

I mellomtiden kom fru Michieli tilbake fra Afrika for å hente datteren, for familien skulle nå bosette seg for godt i Suakin, og hun ville at Bakhita skulle bli med dem. Det var ennå en måned til Bakhita skulle motta dåpen, og selv om Bakhita var svært glad i fru Michieli og Mimmina, og hadde vondt av å skuffe dem, maktet hun ikke tanken på å miste Gud, som hun endelig var blitt kjent med. Ikke en gang det å se igjen hjemlandet kunne få henne til å forlate Canossa-søstrenes hus. Dåpen var førsteprioritet.

Fru Michieli ble svært sint, og mente at hun hadde krav på Bakhita. Erkebiskopen skrev til statsadvokaten for å få en avklaring, for han forstod godt Bakhitas valg. Statsadvokaten slo fast at Italia hadde avskaffet slaveriet ved lov, og at fru Michieli derfor ikke hadde noen råderett over Bakhita. Bakhita var fri til å bestemme selv. Klart og modig sto hun på at hun ville bli igjen hos Canossa-søstrene, selv om det innebar å ta avskjed med Mimmina. I ettertid forstod Bakhita at det var Gud som hadde gitt henne motet til å stå fast på sitt valg, for Gud ønsket å gjøre henne helt til sin.

Bakhitas dåpsdag, den 9. januar 1890, ble den største dagen i hennes liv. Hun følte en glede «bare englene kunne beskrive», som hun selv fortalte etterpå. Hun tok navnet Josefina Margherita etter sine gudmødre, og Affortunata til etternavn, som er italiensk for det arabiske Bakhita, «den heldige». Samme dag mottok hun også den første hellige kommunion og fermingens sakrament. Det ble en uforglemmelig dag! En venninne som fikk være med på en liten middag sognepresten holdt for Bakhita, beskrev hvordan Bakhita strålte hele denne dagen. Det sørgmodige uttrykket som hadde pleid å ligge over ansiktet hennes var som strøket vekk. Bakhita selv greide ikke å si så mye om hva hun opplevde, hun bare smilte. Josefina Bakhita beholdt livet ut en helt spesiell hengivenhet for døpefonten hun ble døpt i. Hun kunne kysse den i den dypeste ærbødighet, og si: «Her ble jeg virkelig Guds barn.»

I årene som fulgte kjente Bakhita stadig oftere en mild stemme inne i seg som fikk henne til å ønske å vie seg helt til Gud. Hun spurte til slutt presten hun pleide å skrifte hos om råd, og han ba henne snakke med priorinnen. For Bakhita, som hadde vært slave det meste av sitt liv, syntes det utenkelig at en afrikansk kvinne kunne bli akseptert som nonne. Men priorinnen forklarte at det ikke var noe problem; de hadde allerede asiatiske søstre. Priorinnen skrev til generalpriorinnen i klosterordenen, og hun svarte så positivt som det kunne gå an. Hun ville med største glede personlig ikle Bakhita drakten.

Tre år etter at Bakhita var blitt døpt og konfirmert, ble hun tatt opp som novise hos Canossa-søstrene, og tre år etter dette igjen, den 8. desember 1896, på høytiden for Jomfru Marias

uplettede unnfangelse, avla hun sine første løfter. Generalpriorinnen holdt på sin side *sitt* løfte og var der for å ikle Bakhita nonnedrakten. Bakhita var nå 28 år gammel. Gud var heretter hennes Herre, og å gjøre hans vilje var det hun ønsket mer enn noe annet.

Resten av livet tilbragte Bakhita som Canossa-søster, først i Verona og deretter i Schio. For hver dag forstod hun bedre hvor høyt Gud elsket henne. Opp gjennom årene tjenestegjorde søster Bakhita på kjøkkenet, i sakristiet, i porten og i laboratoriet. Alle arbeidsoppgaver gjorde hun flittig og nøyaktig, i ubetinget lydighet til sin Herre. Søster Bakhita hadde alltid et oppmuntrende ord til dem hun møtte, ord som ga dem visshet om Guds omsorg for dem. Alle ble svært glade i henne.

Høsten 1929 ble søster Bakhita bedt om å reise til Venezia der en dame ønsket å intervju henne for å skrive historien om hennes liv. Søster Bakhita gikk med på det og fikk se igjen huset Canossa-søstrene hadde holdt til i og døpefonten der hun hadde møtt Gud. Det ble et sterkt øyeblikk for henne. Og historien hennes ble kjent over hele Italia.

Canossa-søstrene forsto hvilket enestående vitnesbyrd søster Bakhita var på at Gud kan gripe inn og forandre en håpløs tilværelse til et dypt meningsfylt liv. De ba henne skrive historien med sine egne ord. Når Canossa-søstrene reiste rundt i Italia for å evangelisere i menighetene, fikk søster Bakhita i oppgave å fortelle sin utrolige historie. For henne var det svært vanskelig, for hun var en sky og beskjeden person, men i lydighet gjorde hun som hun ble bedt om, slik at så mange som mulig skulle få høre om Guds underfulle kjærlighet.

Når noen av og til spurte søster Bakhita hva hun ville gjort dersom hun hadde sett igjen slavehandlerne som bortførte henne, svarte hun: «Jeg ville ha knelt og kysset hendene deres, for uten deres handlinger ville jeg aldri blitt kristen og ordenssøster. ... Stakkars dem! De kjente jo ikke Gud.»

Bakhita avsluttet alltid sin fortelling med ordene: «Vær gode, elsk Herren, be for de ulykkelige som ikke kjenner ham. Vit hvor stor nåde det er å kjenne Gud!» Og hun kommenterte: «De som hører min historie, sier til meg: Stakkars, stakkars jente! Jeg er ingen stakkar, for jeg er Herrens og jeg er i hans hus. Det er de som ikke tilhører Herren helt er det synd på!»

På en av sine utallige misjonsturer fikk hun en ekstra hyggelig overraskelse. Hun møtte en ordenssøster fra Sudan som var blitt reddet fra slaveriet av en prest. De to fikk en lang prat, der de delte sine livshistorier og sammenlignet hvordan Gud på underfullt vis hadde sørget for dem, også ved å la dem møtes denne dagen.

Søster Bakhitas tro på Gud var klippefast, og det ble særlig tydelig under Den annen verdenskrig. Hver gang bombeflyene kom inn over Schio, løp alle for å gjemme seg. Men søster Bakhita ble alltid værende. «La dem knatre løs,» sa hun, «Herren har kommandoen!» Ingen ble noensinne skadet i områdene der søster Bakhita befant seg, og folk ble overbevist om at hennes tro og forbønn beskyttet dem. Midt under krigshandlingene, den 8. desember 1943, kunne søster Bakhita feire 50-årsdagen for sin løfteavleggelse. Hele befolkningen i Schio kom for å gratulere henne og delta i jubileumsmessen, mens søster Bakhita selv nærmest ba om unnskyldning for alt bryderiet hun følte at hun stelte i stand.

De siste årene søster Bakhita levde, var hun mye syk. Leddgikt deformerte hendene og føttene hennes, og kulden i Nord-Italia gjorde at hun utviklet astmabronkitt. Når folk spurte henne hvordan hun hadde det, svarte hun likevel alltid muntert: «Akkurat slik Herren vil!» Søster Bakhita ble til slutt sittende i rullestol, og tilbragte de siste månedene med å bli trillet mellom cellen sin og kirken, hvor hun gjerne kunne sitte mange timer i tilbedelse.

De siste dagene søster Bakhita levde, led hun fryktelig. Hun hadde pådratt seg dobbeltsidig lungebetennelse, og i feberfantasiene gjenopplevde hun slavetidens grusomheter. Sykepleierne kunne høre henne rope: «Løsne lenkene! De er så tunge!»

Den 8. februar 1947 døde søster Bakhita. Hennes siste ord var: «Så lykkelig jeg er! Vår Frue! Vår Frue!»

Store folkemengder kom til Schio for å gi søster Bakhita den siste ære og delta i begravelsen. De forstod at de hadde kjent en helgen. I 1978 ble hun saligkåret av pave Johannes Paul II, og den 17. mai 1992 erklærte han henne for helgen som den første afrikaner i nyere tid. Den hellige Bakhitas minnedag er 8. februar.

Et bibelvers fra Sefanjas bok er som skreddersydd for Josefina Bakhitas liv: «Fra landet bortenfor Nubias elver skal mitt spredte folk som tilber meg, komme til meg med offergaver.» (Sef 3, 10)

Hellige Josefina Bakhita, be for oss, så vi søker Guds vilje med like stor iver som deg.